



Ministerie van het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest
De Heer A. GOFFART
Directeur
B.R.O.H. – Directie Stedenbouw
CCN-Vooruitgangstraat 80-bus 1
1035 Brussel

U/ref.: 04/PFU/175044

O/ref.: JMB/BXL-2.1516/2.168/s397

Bijlage:

Brussel, 15 -09- 2006

Mijnheer de Directeur,

Betreft: BRUSSEL. Grote markt 28 / Haringstraat 14-16-18 – “De wapens van Brabant”.
Restauratie van de gevels, het dak en de structuur.
Eensluitend advies.
*Dossier behandeld door Dhrn Sven De Bruycker en François Timmermans voor de DS en
door Dhr Stephane Duquesne voor de DML.*

In antwoord op uw brief van 18 augustus 2006 met bovengenoemde referentie, ontvangen op 23 augustus 2006, hebben wij de eer u te melden dat onze Commissie tijdens haar vergadering van 6 september 2006 over hoger vermelde werken eensluitend advies onder voorbehoud uitgebracht heeft.

Het dossier betreft de restauratie van het pand op de hoek van de Grote Markt en de Haringstraat, waarvan de voor- en zijgevel vanaf 1895 heropgebouwd werden, alsook drie huizen met barokke topgevels in de Haringstraat, daterend van de wederopbouw na 1695. Deze tijdsaanduidingen vormen tevens de referentieperiodes die in het voorgaande advies van de KCML (GM/BXL-2.1516 – 2.168/s.372 d.d. 30 juni 2005) werden vastgelegd. Voor de vitrines op het gelijkvloers van de huizen van de Haringstraat geldt de late 19^{de} eeuw als referentie.

Doordat de daken niet langer waterdicht zijn en het afvoersysteem niet meer naar behoren werkt, zijn deze topgevels sterk vervallen. Wegens het dreigende gevaar dat dit met zich meebrengt voor de openbare ruimte moet men snel ingrijpen, ook al zijn niet alle analyses en berekeningen voltooid. Sommige kunnen trouwens enkel tijdens de werf vervolledigd worden.



Gezien de hoogdringendheid besluit de KCML uitzonderlijk en in samenspraak met de DML een gunstig advies uit te brengen onder voorbehoud van volgende punten. Ze deelt de mening van de DML dat het dossier voldoende garanties biedt dat men geen werken zal uitvoeren die tegen de algemeen geldende restauratieprincipes indruisen.

De KCML vraagt een maximale recuperatie van de bestaande materie voorop te stellen, en de traditionele werkwijzen te hanteren.

Daken

Uit de studie van de plannen en het bestek blijkt dat men de dakspanten gedeeltelijk zal ontmantelen. Het bestek omschrijft de procedure voor demontage correct; alle te vervangen elementen worden beschreven. Het herstel van de dakspanten zal gebeuren met eikenhout, en voor constructief belangrijke delen met harthout, volgens de traditionele werkwijze. De KCML vraagt om zoveel mogelijk oorspronkelijk materiaal *in situ* te behandelen en om de oorspronkelijke opbouw en ruimtelijke gewaarwording te handhaven. Daarom vraagt ze geen damp-open onderdakfolie ((27)422) te plaatsen zoals in de aanvraag wordt voorgesteld. Deze ingreep is in het dossier trouwens niet gemotiveerd in functie van de constructieve eigenschappen van het dak (bijvoorbeeld de dakhelling).

De stabiliteitsstudie en uitvoeringsdetails van de restauratie van de elementen van de eiken dakstructuur (toevoegingen in eik en inoxplaatjes) ontbreken ((29)512); de KCML vraagt die documenten aan de DML ter goedkeuring voor te leggen.

Wat de demontage en afvoer van de dakbedekking in dakpannen en leien betreft ((05)442 en (05)443): vraagt de KCML dat stalen van de nieuwe elementen voor akkoord voorgelegd worden aan de DML.

Geveltoppen

Gezien de vervallen staat van de topgevels en het daaruit voorkomend gevaar zal ook hier demontering nodig zijn.

De steenvervanging: in tegenstelling tot de dakstructuur, kon hier niet gedetailleerd (steen per steen) aangegeven worden welke gedeelten van het rolwerk e.a. vervangen worden. De KCML gaat uit van een maximale consolidering *in situ* en vraagt de DML een gedetailleerd uitvoeringsplan te bezorgen. Ze vraagt tevens te bevestigen aan de DML welke steensoort gebruikt zal worden voor eventuele vervanging ((41)921).

De voegmortel: dankzij staalnames van het K.I.K. is de oorspronkelijke samenstelling gekend. Die wordt voorgeschreven in het bestek voor het buitenparement en de binnendraagmuren ((21)13). De KCML merkt nochtans op dat een andere cementmortel / bastaardmortel wordt voorgeschreven voor het "plaatselijk vervangen van voegwerk natuursteen" in de voor- en zijgevels, en wel voor voegwerk "dat onstabiel wordt bevonden na de reiniging" ((41)972), hetgeen niet logisch lijkt. Deze optie wijkt af van de conclusies van de voorstudies en is in de aanvraag niet gemotiveerd. De KCML vraagt dat de oorspronkelijke samenstelling zou worden gerespecteerd.

De afwerking: de KCML gaat ervan uit dat de gevel opnieuw bepleisterd wordt.

- 1) pleistermortel: er wordt een bastaardmortel (luchtkalk en witte Portlandcement ((41)111 en (41)912) voorgesteld. Deze optie wijkt af van de conclusies van de voorstudies en is in de aanvraag niet gemotiveerd. Nochtans hebben de onderzoekers van het K.I.K. de oorspronkelijke samenstelling van de afwerkinglaag uit de vroege 18^{de} eeuw kunnen bepalen voor het nr. 16: "een poreuze pleister op basis van zeer licht hydraulische kalk" (zie rapport). De KCML vraagt mortel met deze samenstelling te gebruiken.
- 2) Kleurzetting: ondanks een beperkte staalname lijken de oudste lagen zowel in het nr. 14 als het nr. 18 de voor de referentieperiode typische kleur te hebben: grijswit of steenkleur. Deze kleurstelling moet gerespecteerd worden.

Gevels

Er wordt een siloxaan geveldispersie muurverf met een vullende structuur voorzien maar de kleurbeschrijving ontbreekt hoewel de voorstudies in het dossier werden verwerkt. De KCML vraagt om in samenspraak met de DML de kleurstelling te bevestigen in functie van de weerhouden referentieperiodes.

Buitenschrijnwerk

Voor wat betreft de vernieuwing van de houten deuren, de restauratie van de houten ramen, het naar oorspronkelijk model vernieuwen van de niet-oorspronkelijke houten ramen en van de ramen die niet gerecupereerd kunnen worden ((31)122 en (31)221 en (31)222), ontbreken de uitvoeringstekeningen met maatvoeringen. De KCML vraagt die uitvoeringstekeningen aan de DML te bezorgen. Ze stelt ook voor om geverniste pitchpin te voorzien in de plaats van eik voor de vitrines en vraagt vooral geen spiegelen glas te gebruiken.

Metalen elementen

De KCML dringt erop aan dat de levering en de plaatsing van metalen lintelen ((21)821) alsook de vervanging van de metalen verroeste dragers door identieke inox-elementen ((21)841) met de grootste omzichtigheid zouden worden uitgevoerd.

Plankenvloeren

De DML heeft vragen bij de aansluiting tussen de oude planken en de nieuwe gedeelten ((43)65). Dit probleem stelt zich volgens de KCML niet overal. De plankenvloer op de tweede verdieping van het nr. 16 is dermate aangetast dat hij volledig moet vervangen worden. In het nr. 18 is er wel een beperkte zone (travee gevelzijde) waar dit compatibiliteitsprobleem zich stelt. De KCML vraagt het bestaande materiaal maximaal te recupereren, en traditionele werkwijzen toe te passen. Bij gebrek aan opmetingstekeningen met precieze afmetingen kan de Commissie dit punt onvoldoende evalueren en zij vraagt daarom de uitvoeringsdetails met de afmetingen aan de DML te bezorgen.

Buitenmuur achter het nr. 18

De KCML heeft geen bezwaar tegen de afbraak van de vrijstaande buitenmuur achter het nr. 18 ((04)211). Wel vraagt ze de muur te documenteren vóór de afbraak aangezien het een getuige is van het gabarit van het vroegere huis.

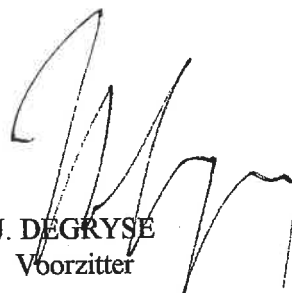
Brievenbussen

Het uitzicht van de nieuwe brievenbussen moet ter goedkeuring worden voorgelegd aan de DML.

Met de meeste hoogachting,



A. VAN LOO
Secretaris



J. DEGRYSE
Voorzitter

kopie : B.R.O.H. - D.M.L. van het Brussels Gewest